

การรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร

ณัฐสลิล อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียาภรณ์ หมื่นราช*

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย

*Corresponding author: muenratch.p@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อผลผลิตของปริมาณผลผลิตในภาคเกษตรกรรมนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครที่มีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วย Reliability Test (Cronbach Alpha = 0.95) หลังจากนั้นทำการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ราย โดยวิธีการสุ่มแบบโควต้า ภายในพื้นที่เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอกของจังหวัด กรุงเทพมหานคร และนำมาวิเคราะห์ด้วย Kruskal Wallis H-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอันดับ (Mean Rank) ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารระหว่างเขตที่พักอาศัยหรือที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดย เขตชั้นนอก มีการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุด นอกจากนี้ทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารระหว่างเขตที่พักอาศัยหรือที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยเขตชั้นนอกมีทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุด ผลการวิจัยนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันนโยบายเพื่อส่งเสริมแนวทางการจัดการปัญหาความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 ด้านในบริบทเชิงพื้นที่ จากมุมมองการรับรู้และทัศนคติของประชาชนในกรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารให้เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ในกรุงเทพมหานครได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางอาหาร / การรับรู้ / ทัศนคติ / พื้นที่เมือง / กรุงเทพมหานคร

Perceptions and attitudes toward food security in urban areas: A case study of Bangkok

Natsalin Isarangkul Na Ayutthaya and Preeyaporn Muenratch*

Department of Geography, Faculty of Arts, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

**Corresponding author: muenratch.p@gmail.com*

Abstract

Climate change has led to a decline in agricultural yields, resulting in food security in urban areas, particularly in densely populated Bangkok. This research aims to compare perceptions and attitudes toward food security in Bangkok. The research instrument was a questionnaire, and its reliability was tested using the Cronbach's Alpha Test ($\alpha = 0.95$). The questionnaires were distributed to 100 respondents using quota sampling within the inner, middle, and outer districts of Bangkok. Data was analyzed using Kruskal Wallis H-test to compare mean rank among different groups. The results show a statistically significant difference ($p < .05$) in perceptions of food security between residential and work areas in Bangkok, with outer districts showing the lowest perception. Furthermore, attitudes toward food security also differed significantly ($p < .05$), with outer districts showing the lowest attitude. These findings suggest that relevant agencies should promote policies to address all four aspects of food security within their respective spatial contexts. From the perspective of public perceptions and attitudes in Bangkok, this research can be applied as a guideline for developing food security appropriate to the spatial context of Bangkok in the future.

Keywords: Food security / Perception / Attitude / Urban area / Bangkok

1. บทนำ

ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชากรโลก การตั้งเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลทางปริมาณและคุณภาพจึงกลายเป็นความท้าทายสำคัญในระดับโลก [1] ใน พ.ศ. 2567 ประชากรกว่า 720 ล้านคนประสบกับภาวะความหิวโหย ได้แก่ ประชากรราว 307 ล้านคนในแอฟริกา 323 ล้านคนในเอเชีย และ 34 ล้านคนในละตินอเมริกาและแคริบเบียน [1] นอกจากนี้ ประชากรกว่า 295 ล้านคน (22.6%) เผชิญกับภาวะความไม่มั่นคงทางอาหารในระดับสูง [2] การแก้ปัญหานี้เป็นวาระสำคัญระดับชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจถดถอย ปัญหาความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ [1-2] ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงอาหารที่เพียงพอและคุณค่าทางโภชนาการที่ดี อย่างไรก็ตาม ความมั่นคงทางอาหารมีความแตกต่างกันตามบริบททางพื้นที่ จึงทำให้ประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารกลายเป็นหัวข้อสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจและหาแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ ความมั่นคงทางอาหารได้อย่างเหมาะสม [1-2] จากรายงานตัวชี้วัดสถานการณ์ของ Global Food Security Index (GFSI) ใน พ.ศ. 2565 ประเทศไทยเป็นประเทศลำดับที่ 64 จาก 113 มีความเสี่ยงทางด้านอาหาร เนื่องจาก ความไม่มั่นคงของปริมาณและคุณภาพของอาหารที่ประชากรควรได้รับซึ่งแสดงถึงความเสี่ยงโดยรวมที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในอนาคต [3]

กรุงเทพมหานครเผชิญกับความท้าทายความไม่มั่นคงทางอาหารจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดการกักตุนอาหารและกิจกรรมทางด้านอาหารต้องปรับตัวจากการหยุดนิ่งของวิกฤตการณ์ ดังนั้น กรุงเทพมหานครควรที่จะต้องสร้างแนวทางเพื่อรับมือกับความมั่นคงทางอาหารในอนาคต [4-5] อีกทั้ง พื้นที่เมืองยังมีความเสี่ยงต่อการเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหารได้มากกว่าพื้นที่ชนบท เนื่องจากมีพื้นที่จำกัดในการผลิตอาหาร [5] อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านความมั่นคงทางอาหารในกรุงเทพมหานครที่ผ่านมาส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 [4-5] พฤติกรรมของประชาชนต่อสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร [6-7] ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มคนเปราะบาง [8-9] และแนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรในเมือง [10] นอกจากนี้ งานวิจัยความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่อื่นๆ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน น่าน กำแพงเพชร เป็นต้น ส่วนใหญ่ศึกษาสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในภาพรวม [11-13]

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารที่ผ่านมา ยังขาดประเด็นการเปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติของประชาชนเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการแบ่งพื้นที่ศึกษาในกรุงเทพมหานครแบบเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ที่สะท้อนผ่านผังเมือง และโครงสร้างการใช้ที่ดินในเขตเมืองที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร ดังนั้น งานวิจัยเรื่องการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางด้านอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติตามลักษณะโครงสร้างเมืองหลายระดับพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารให้เฉพาะเจาะจงตามพื้นที่เขตในกรุงเทพฯ และสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

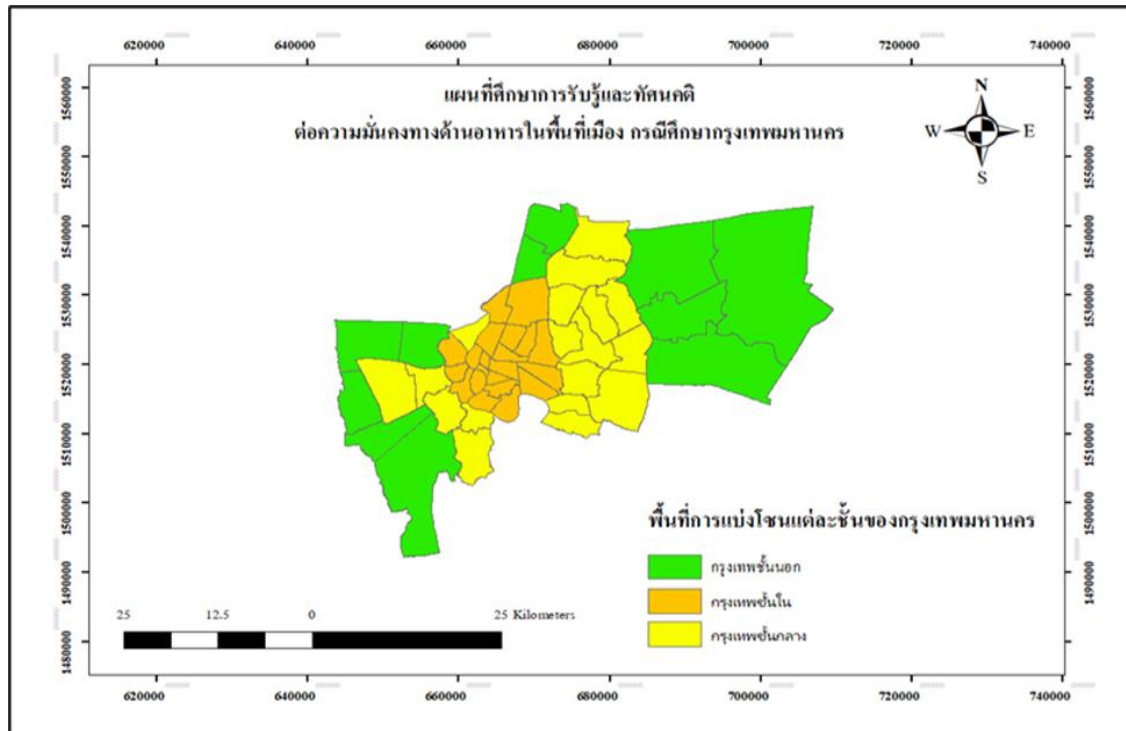
1. เพื่อศึกษาการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในพื้นที่เมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในพื้นที่เมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในแต่ละพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางด้านอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร มีการกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยทำการแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ เขตเมืองชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก (ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, 2556) (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษา

3.2 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บข้อมูลทางการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางด้านอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ระหว่างระยะเวลาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2569

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูลของประชาชนในด้านการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางด้านอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร และอธิบายภายใต้การอ้างอิงกรอบแนวคิดของความมั่นคงทางอาหารขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO)

3.4 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้เพื่อการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีประชากรรวมทั้งหมด 5,435,265 คน โดยทำการแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 3 ส่วน คือ เขตกรุงเทพชั้นใน เขตกรุงเทพชั้นกลาง และเขตกรุงเทพชั้นนอก (ข้อมูลสถิติประชากรเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2568 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2568))

4. วิธีการศึกษา

4.1 รวบรวมข้อมูล

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณ Taro Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 90% แทนค่าตามสูตรดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้	n =	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N =	จำนวนประชากร
	e =	ค่าความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่าง
แทนค่า	n =	$\frac{5,435,265}{1 + 5,435,265(0.1)^2}$
	n =	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการประเมินการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมือง โดยการออกแบบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ย และพื้นที่เขตที่พักอาศัย เป็นต้น
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมืองโดยการวัดระดับรูปแบบ Likert Scale 5 ระดับ
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมืองโดยการวัดระดับรูปแบบ Likert Scale 5 ระดับ
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยทำการทดสอบนัร่องโดยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วย Reliability Test ได้ค่า Cronbach Alpha = 0.95 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผ่านวิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงในพื้นที่ 3 ชั้นเขต ได้แก่ เขตชั้นใน 28 คน เขตชั้นกลาง 42 คน และเขตชั้นนอก 30 คน ตามสัดส่วนของประชากร

4.2 สถิติที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

4.2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้และทัศนคติ แบ่งออกได้ดังนี้

- 1) ความถี่ (Frequency) แสดงความถี่ของจำนวนทางประชากรศาสตร์
- 2) ร้อยละ (Percentage) แสดงจำนวนทางประชากรศาสตร์เป็นรูปแบบของร้อยละ
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean) แสดงค่ากลางของระดับการรับรู้และทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แสดงการกระจายของข้อมูล

4.2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

Kruskal Wallis H-Test เป็นวิธีการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยอันดับ (Mean Rank) ระหว่าง 3 กลุ่มตัวแปรอิสระขึ้นไป โดยข้อมูลมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

5. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร มีผลการศึกษา ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- เพศ จากการศึกษพบว่า มีเพศชาย 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และเพศหญิง 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54 จากจำนวนรวมทั้งหมด 100 คน
- เขตที่พักอาศัย/ที่ทำงาน จากการศึกษพบว่า เขตชั้นใน(เขตวัฒนา) มีผู้ตอบแบบสอบถาม 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 เขตชั้นกลาง(เขตบางแค) มีผู้ตอบแบบสอบถาม 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42 และเขตชั้นนอก(เขตมีนบุรี) มีผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30
- อายุ จากการศึกษพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ยส่วนใหญ่ในกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30
- อาชีพ จากการศึกษพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาเป็นกลุ่มอาชีพค้าขาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท) จากการศึกษพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท) ในกลุ่ม 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38 และรองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท) ในกลุ่ม 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 23
- ระดับการศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในกลุ่มปริญญาตรี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62 และรองลงมาเป็นกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21

5.2 ผลการศึกษาระดับการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหาร

จากผลการวิเคราะห์การรับรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารของประชาชนใน 3 เขตพื้นที่ พบว่า การรับรู้ทั้ง 4 ด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับพบว่า เขตชั้นกลาง (เขตบางแค) มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงที่สุดในทุกมิติ ในขณะที่เขตชั้นในและเขตชั้นนอกมีค่าใกล้เคียงกัน โดยมีมิติด้านความมีเสถียรภาพทางอาหารเป็นด้านที่มีความแตกต่างชัดเจนมากที่สุด ผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารของประชาชนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารระหว่างเขตที่พักอาศัย/ที่ทำงานด้วย Kruskal Wallis H-Test

มิติความมั่นคงอาหาร	วัฒนา (ชั้นใน)	บางแค (ชั้นกลาง)	มีนบุรี (ชั้นนอก)	p-value	การแปลผล
ความพร้อมด้านอาหาร	44.46	60.63	41.95	.010	มีนัยสำคัญทางสถิติ
การเข้าถึงอาหาร	41.70	62.49	41.93	.001	มีนัยสำคัญทางสถิติ
การใช้ประโยชน์จากอาหาร	41.25	62.67	42.10	.001	มีนัยสำคัญทางสถิติ
ความมีเสถียรภาพทางอาหาร	37.25	70.77	34.48	.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมายเหตุ: ค่าในตารางเป็นค่าเฉลี่ยอันดับและกำหนดให้ $p < .05$ แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์การรับรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารจำแนกตามอาชีพ พบว่า ด้านความพร้อมของอาหาร การเข้าถึงอาหาร และการใช้ประโยชน์จากอาหาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) อย่างไรก็ตาม ในด้านความเสถียรภาพทางอาหารพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .000$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับพบว่า กลุ่มข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด แสดงถึง ระดับการรับรู้ด้านความเสถียรภาพทางอาหารที่สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ขณะที่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำกว่า ผลการศึกษาจึงสะท้อนว่า อาชีพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ด้านความเสถียรภาพทางอาหารของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการรับรู้ต่อความมั่นคงทางอาหารระหว่างอาชีพด้วย Kruskal Wallis H-Test

มิติความมั่นคงอาหาร	นักเรียน/นักศึกษา	พนักงานเอกชน	รัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ	อื่น ๆ	p-value	การแปลผล
ความพร้อมด้านอาหาร	48.69	49.34	64.60	45.40	.202	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
การเข้าถึงอาหาร	48.44	51.64	58.67	45.17	.492	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
การใช้ประโยชน์จากอาหาร	40.16	53.79	59.40	46.29	.180	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ความเสถียรภาพทางอาหาร	34.41	58.06	68.67	37.42	.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมายเหตุ: ค่าในตารางเป็นค่าเฉลี่ยอันดับและกำหนดให้ $p < .05$ แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 ผลการศึกษาระดับทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหาร

จากผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนใน 3 เขตพื้นที่ พบว่า ทัศนคติทั้ง 4 ด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับ พบว่า เขตชั้นกลาง (เขตบางแค) มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดในทุกมิติ สะท้อนว่าประชาชนในเขตชั้นกลางมีทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารสูงกว่าพื้นที่อื่น ขณะที่เขตชั้นในและเขตชั้นนอกมีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำกว่า โดยเฉพาะมิติด้านการเข้าถึงอาหารและความเสถียรภาพทางอาหาร ซึ่งมีความแตกต่างเด่นชัดมากที่สุด ผลการศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่า พื้นที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบข้อมูลทัศนคติความมั่นคงทางอาหารระหว่างเขตที่พักอาศัย/ที่ทำงานด้วย Kruskal Wallis H-Test

มิติความมั่นคงอาหาร	วัฒนา (ชั้นใน)	บางแค (ชั้นกลาง)	มีนบุรี (ชั้นนอก)	p-value	การแปลผล
ความพร้อมด้านอาหาร	41.05	59.26	47.05	.023	มีนัยสำคัญทางสถิติ
การเข้าถึงอาหาร	49.46	62.10	35.23	.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ
การใช้ประโยชน์จากอาหาร	50.52	57.69	40.42	.029	มีนัยสำคัญทางสถิติ
ความเสถียรภาพทางอาหาร	44.54	66.05	34.30	.000	มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมายเหตุ: ค่าในตารางเป็นค่าเฉลี่ยอันดับและกำหนดให้ $p < .05$ แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารจำแนกตามอาชีพ พบว่า ทัศนคติในด้านความพร้อมของอาหาร การเข้าถึงอาหาร และการใช้ประโยชน์จากอาหาร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ในมิติด้านความเสถียรภาพทางอาหารพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .032$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอันดับ พบว่า กลุ่มข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมี

ค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุดที่แสดงถึง ระดับทัศนคติด้านความเสถียรภาพทางอาหารที่สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ผลการศึกษาจึงสะท้อนว่า อาชีพมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารเฉพาะในมิติด้านความเสถียรภาพทางอาหาร (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบข้อมูลทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารระหว่างอาชีพ Kruskal Wallis H-Test

มิติความมั่นคงทางอาหาร	นักเรียนนักศึกษา/	พนักงานเอกชน	ข้าราชการรัฐวิสาหกิจ/	อื่น ๆ	p-value	การแปลผล
ความพร้อมด้านอาหาร	40.59	51.55	61.17	48.71	.238	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
การเข้าถึงอาหาร	47.16	53.23	57.00	44.29	.436	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
การใช้ประโยชน์จากอาหาร	55.88	46.29	63.47	46.67	.133	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ความเสถียรภาพทางอาหาร	42.78	53.23	65.97	41.81	.032	มีนัยสำคัญทางสถิติ

หมายเหตุ: ค่าในตารางเป็นค่าเฉลี่ยอันดับและกำหนดให้ $p < .05$ แสดงถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. สรุปผลการศึกษา

การรับรู้ของประชาชนต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมืองทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความพร้อมทางด้านอาหารที่เพียงพอ ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อความเพียงพอของจำนวนอาหารที่มีหลากหลายประเภท การผลิตอาหาร และการนำเข้าอาหารของไทยตอบสนองความต้องการคนกรุงเทพฯ เพียงพอด้านการเข้าถึงอาหาร ประชาชนรับรู้ว่าการกรุงเทพมหานครมีปริมาณอาหารเพียงพอและหลากหลายทั้งจากการผลิตและการนำเข้า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ด้านการเข้าถึงอาหาร พบว่า ประชาชนและสมาชิกในครอบครัวสามารถเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพได้ในบริเวณที่อยู่อาศัย สำหรับด้านการใช้ประโยชน์จากอาหาร ประชาชนมีความรู้ด้านโภชนาการและตระหนักถึงคุณค่าของอาหารที่บริโภค ขณะที่ด้านความเสถียรภาพทางอาหาร ประชาชนรับรู้ถึงความเสี่ยงหรือสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงบทบาทของนโยบายภาครัฐในการสนับสนุนความมั่นคงทางอาหาร

ทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารของประชาชนในพื้นที่เมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงถึง ทัศนคติของประชาชนต่อความมั่นคงทางอาหารของบริษัทพื้นที่สำหรับคนกรุงเทพฯ พื้นที่กายภาพส่งผลต่อทัศนคติที่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร [7] ที่พบว่า นักเรียนในกรุงเทพฯ มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารในระดับดี ซึ่งเป็นตัวช่วยในการยืนยันทัศนคติระยะยาวสำหรับประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารทั้งกับการใช้ประโยชน์จากอาหาร และเสถียรภาพทางอาหารได้อย่างดี นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การสร้างความมั่นคงทางอาหารและทัศนคติต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือนของเกษตรกรในระบบเกษตรแปลงใหญ่ เขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเทศไทย [11] ที่ระบุว่า ทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารเป็นผลมาจาก "ประสบการณ์ส่วนบุคคลและบริบทของพื้นที่" โครงสร้างของเมืองในแต่ละเขตมอประสภการณ์ที่ต่างกัน ในงานวิจัยนี้เขตชั้นกลางเป็นพื้นที่ที่มีความสมดุล สาเหตุมากจากการมีตลาดหรือห้างสรรพสินค้าที่เข้าถึงง่ายอยู่ในพื้นที่ที่ประชากรมองว่าสามารถเข้าถึงอาหารได้ แต่ไม่พลุกพล่านเหมือนกับเขตชั้นใน และไม่สร้างความรู้สึกรังเกียจหรือยากที่จะเข้าถึงเหมือนกับเขตชั้นนอก [11]

การรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่เมือง กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร สะท้อนให้เห็นว่า ความเป็นเมืองทำให้เกิดการรับรู้และทัศนคติที่ไม่เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ เนื่องจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น ลักษณะพื้นที่สำหรับทำงานหรืออาศัย อาชีพ และรายได้ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างดังกล่าวอย่างชัดเจน [5-10] ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในมิติเศรษฐกิจและสังคม [7,9-10,12-13] ควบคู่กับการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมแนวทางการจัดการปัญหาความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 ด้านที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะ

ของโครงสร้างเมือง โดยเฉพาะ เขตชั้นนอก (มีนบุรี) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารน้อยที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเพื่อส่งเสริมการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหาร เช่น การเพิ่มพื้นที่เกษตรในเมือง การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านความมั่นคงทางอาหาร การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้ง การอบรมให้ความรู้ด้านความมั่นคงทางอาหารให้กับคนในชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ของตนเอง เป็นต้น มาตรการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มการรับรู้และทัศนคติต่อความมั่นคงทางอาหารให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานครได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2025). *The state of food security and nutrition in the world 2025*. <https://openknowledge.fao.org/>
- [2] FSIN and GNAFC. (2025). *Global Report on Food Crises*. Rome. <https://doi.org/10.71958/wfp130664>
- [3] Economist Impact. (2022). *Global food security index 2022*. <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index/about>
- [4] จักรสิน น้อยไร่ภูมิ, อติพัทธ์ อัครวิทย์เดโช, และ วรางคณา นิมเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรในเมืองเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางอาหารของคนเมือง: กรณีศึกษา ย่านท่าพระ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แห่งรัตนโกสินทร์*, 4(3), 19–31.
- [5] รัชมี เอกศิริ และ ศยามล เจริญรัตน์. (2563). ทางเลือกทางรอดของคนทำงานในระบบอาหารต่อความมั่นคงทางอาหาร ท่ามกลางโควิด-19. *วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์*, 43(2), 23-53.
- [6] วิภาวี โถหิณัง. (2562). *พฤติกรรมของประชาชนต่อสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/>
- [7] ศิษฏ์ เกตุเอี่ยม. (2564). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 5384. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5384>
- [8] เปียซื่อ, นพวรรณ, ไกรถาวร, ผจงจิต, ต้นติ ประสพลาภ, สุกัญญา, ... & ชูพงษ์. (2560). การศึกษาติดตามความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนของสตรีสูงอายุในชุมชนแออัด. *Journal of Nursing Research, Innovation, and Health*, 29(2), 52-61.
- [9] วาสนา ศรีจำปา. (2568). การทำความเข้าใจเมืองผ่านสถานะความเปราะบางทางอาหารของกลุ่มแรงงานรับจ้างทั่วไปที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 16(1), 104-143.
- [10] จักรสิน น้อยไร่ภูมิ, อติพัทธ์ อัครวิทย์เดโช, และ วรางคณา นิมเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนาพื้นที่เกษตรในเมืองเพื่อเพิ่มความมั่นคงทางอาหารของคนเมือง กรณีศึกษา ย่านท่าพระ, กรุงเทพมหานคร. *Rattanakosin Journal of Social Sciences and Humanities*, 4(3), 19-31.
- [11] มนตรี สิงหาวาระ, กมลทิพย์ ปัญญาสิทธิ์, ชนิดา พันธุ์มณี, และ สุปรียา หวังเสถียร. (2567). การสร้างความมั่นคงทางอาหารและทัศนคติต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารระดับครัวเรือนของเกษตรกรในระบบเกษตรแปลงใหญ่ เขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(12), 2239–2255.
- [12] เพ็ญจันทร์ ระวีวงศ์. (2563). ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดน่าน. *RMUTL Journal of Business Administration and Liberal Arts*, 8(1), 25-36.
- [13] ศุภฤทธิ ธาธาพิพันธ์ และ พิษณุ บุญนิยม. (2568). ข้อเสนอเชิงนโยบายความมั่นคงทางอาหารของชุมชน จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารพหุศาสตร์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 22(2), 61-76.
- [14] ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร. (2556). *ร่างแผนการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556–2560*. <https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2016/07/plan-กรุงเทพฯ-2556-2560.pdf>
- [15] สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2568). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน)*. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>